אחד דיני ממונות: **בדרישה וחקירה.** חקירות ודרישות שחוקרים את העדים שנאמר "משפט אחד יהיה לכם" ובדיני נפשות כתיב "ודרשת וחקרת" (דברים יג) : **דיני ממונות בשלשה.** הא יליפינן בפרק קמא (דף ב:) : **פותחין.** תחלה במשלו ומתנו של דין : **כין לזכות כין לחובה.** בחיזה שירלו לחבל תורה אור

אחד דיני ממונות° ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה שנאמר °משפט אחד יהיה לכם" *מה בין דיני ממונות לדיני נפשות? דיני ממונות בשלשה, ודיני נפשות בעשרים ושלשה, דיני ממונות פותחין בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות פותחין לזכות ואין פותחין לחובה, דיני ממונות מטין על פי אחד בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות מטין על פי אחד לזכות ועל פי שנים לחובה, דיני ממונות מחזירין בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות מחזירין לזכות ואין מחזירין לחובה, דיני ממונות הכל מלמדין זכות וחובה, ודיני נפשות הכל מלמדין זכות ואין הכל מלמדין חובה, דיני ממונות המלמד חובה מלמד זכות והמלמד זכות מלמד חובה, ודיני נפשות המלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אין יכול לחזור וללמד חובה, דיני *ממונות דנין ביום וגומרין בלילה, ודיני נפשות דנין ביום וגומרין ביום, דיני ממונות גומרין בו ביום בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות גומרין בו ביום לזכות וביום שלאחריו לחובה לפיכך אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב, דיני *ממונות *הטמאות והטהרות מתחילין מן הגדול, ודיני נפשות מתחילין מן הצד, הכל כשרין לדון דיני ממונות ואין הכל כשרין לדון דיני נפשות אלא כהנים לוים וישראלים המשיאין לכהונה: גמ' דיני ממונות מי בעינן דרישה וחקירה ורמינהו *שטר שזמנו כתוב באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו היאך אתם מעידין על שטר זה והלא ביום פלוני עמנו הייתם במקום פלוני, שטר כשר, ועדיו כשרין חיישינן שמא אירחוהו וכתבוהו ואי סלקא דעתך בעינן דרישה וחקירה, היכי *חיישינן שמא אירחוהו וכתבוהו ולימא ליה תיקשי לך מתני' *שטרי חוב המוקדמין פסולים והמאוחרים כשרין ואי סלקא דעתך בעינן דרישה וחקירה מאי כשרין? הא לא קשיא דעדיפא מינה קאמרינן דאפי' אחד בניסן בשמיטה דלא שכיחי אינשי דמזופי, דליכא למימר שמא אירחוהו וכתבוהו דלא מרע לשטריה, אפ"ה כיון דשביעית-סופה משמטת, מכשרינן} מ"מ קשיא: סימן חדפ"ש: אחד חיינא *דבר תורה-אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה שנאמר "משפט אחד יהיה לכם" ומה טעם אמרו "דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה"? כדי שלא תגעול דלת בפני לוין, אלא מעתה**

אחד דיני ממונות. מה בין דיני ממונות לדיני נפשות לא על גב דשויס בחקירה ודרישה מדכתיב משפט אחד יהיה לכם לענין מילי דחלו בזכות וחובה אין להשוותם דלא שייך בדיני ממונות : **חיישינן** שמא אירחוהו. פ"ה אירחוהו מלכתוב עד אחד בניסן וכתבוהו במקום שאומרים המזימין ועל חנם דתק דלא ידע ל"ל כי ההיא דגמ פשוט (כ"ב דף קעת. ותס) שטר שזמנו כתוב בו בשבת לא בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא וכשר והי"ל שטר זה נכתב לפני אחד בניסן של שמיטה במקום הכתוב בשטר ונמלא כשהגיע אחד בניסן של שמיטה שהוא זמנו של שטר לא היו באותו מקום שהלכו למקום אחר וא"ת מאי איריא משום דאירחוהו כי לא אירחוהו נמי יש להכשיר כדאמר *אי ידעיתו יומא דאקניתו ביה כתוב יומא דאקניתו ביה ושמא לא באחד בניסן נכתב אלא אחרי כן במקום הכתוב בו וי"ל דהכא בשטר מלוה איירי דאין לכתוב אלא יום שנכתב השטר דלא ליגבי ממשעבדי שלא כדין ומיהו משמע מהכא דאינן מספק להכשיר את השטר וקשה לפ"ה דריש פ"ק דר"ה (דף ב· ותס) ואין להאריך כאן : כאן

[ב"ב קנב·]

[ר"ה כה:]

[בכסף ל"ג מלת מסורת]

[תוספת מכות פ"ל]

ר"מ יז. עב. ר"ה ב. [וכך מ·] שביעית פ"י מ"ב ב"ב קנז: קנת:

לעיל ב: יבמות קכב:

ר"מ דיני ממונות: **כדרישה וחקירה.** חקירות ודרישות שחוקרים את העדים שנאמר "משפט אחד יהיה לכם" ובדיני נפשות כתיב "ודרשת וחקרת" (דברים יג) : **דיני ממונות בשלשה.** הא יליפינן בפרק קמא (דף ב:) : **פותחין.** תחלה במשלו ומתנו של דין : **כין לזכות כין לחובה.** בחיזה שירלו לחבל תורה אור בדיני נפשות פותחין לזכות וגמרא יליף להו : **מטין על פי אחד.** מטין את הדין אחר המרובין על פי דין אחד כגון שנים אומרים זכאי ואחד חייב לא איפכא : **ודיני נפשות מטין ע"פ אחד לזכות.** שנים עשר מזכים ואחד "עשר מחייבים-זכאי, אבל לחובה אין מטין אחר הרוב אלא אם כן רבו המחייבין על המזכין שנים כדאמרינן בפרק קמא (דף ב·) לא תהיה אחרי רבים לרעות ובדיני ממונות ליכא לאוקמה כדאמר לקמן (דף לו:) לא תטה משפט אביונך אבל אחה מטה משפט שור הנסקל וכל שכן שאר דיני ממונות : **מחזירין.** סותרין את הדין לאחר שנגמרו וידעו שטעו מחזירין את הדבר כין לזכות כין לחובה : **ואין מחזירין לחובה.** בגמרא יליף לה : **הכל מלמדין.** ואפי' תלמידים היושבין לפני הדיינין ולא נתמנו בית דין על כך : **המלמד חובה ומלמד חובה.** דיין שהתחיל תחלה להביא ראיות לחובה יכול לחזור בו ולזכות : **אינו חוזר ומלמד חובה.** סברא היא דבעינן "הגיע" ובגמרא (דף לד.) מוקים לה בשמת משא ומתן-הוא דלא יחזור דמתוך שאתה אומר ט אינא לחזור הוא מחזר אחר ראיות להעמיד דבריו ושמא ימצא ראיות נכונות אבל בשמת גמר דין שכבר חזר על כל לדיין ונראה ט שאין דבריו נכונים חוזר ומלמד חובה : **דנין ביום.** משא ומתן של דין : **וגומרין בלילה.** אם רצו וכו' יליף בגמרא : **דיני נפשות גומרים בו ביום לזכות וביום של אחריו לחובה.** אם זיכוהו ביום ראשון אין פוסקין את דינו לחובה אלא מלינין את דינו עד למחר שמא ימצא בלילה זכות : **לא בערב שבת.** שאין יכולין לגומרו למחר אם יתחייב שאין מיתת בית דין דוחה שבת ונשהוהו לו לאפשר מפני עינוי הדין משגמר הדין. **המתחילין מן הגדול שבדיינים מה הוא אומר בדבר: מן הצד.** מן הקטנים שמא יחייבו הגדול ולא ירצו לחלוק על דבריו משום לא תענה על ריב (שמות כג) על דבריו של גדול 'רב' כתיב בלא יו"ד : **הכל כשרין.** ואפילו ממזר : **וישראלים הכשרים לכהונה.** המיוחסין ורלויין להשיא בנותיהם לכהנים : **גמ' נאחד בניסן בשמיטה שזמנו כתוב.** זמנו הוכח שנכתב באחד בניסן בשמיטה והוצרך בעל חוב על חבירו על ידי משטן לו על ידי פרוזבול שלא משמטו שביעית לו שהגיע זמנו לגבות קודם רגש השנה של שמיטה, ושביעית בניסן הוצה משמטת-אלא בסופה דכתיב (דברים טו) מקץ שבע שנים לסוף שביעית וזה קדם והבא : **חיישינן שמא אירחוהו וכתבוהו.** וקודם לכן רצו המלוה במקום הכתוב בשטר והוטל עליהם לכתוב שטר ואירחוהו מלוהו עד אחד בניסן וכתבוהו במקום שאומרים המזימין ולא כתבו שם המקום שנכתב בו השטר אלא שם המקום שרצו המלוה שם ולא על גב דאמרינן בגימין (דף פ·) "כי יתביתו בהיני כתובו בהיני ולא על גב דמימסרן לכו מילי בשלי" מיהו אם כתבו "בשלי" לא מיפסל בהכי וההיא עלה טובה קמ"ל שלא יביאוהו לידי הזמה דלא לימרו והלא ביום פלוני עמנו הייתם בהיני : **סיני.** אמר "שמא אירחוהו" מכדי דרישה וחקירה לאכתוביי קא אתיא והיכא דקא מיתכתבו קמן ניקו לכן מתרלינן למילתייהו "בשמא" : **ולימא מר.** דמותבת מברייתא לאוקמי ממתניתין דאלימא ומלוה בפי כל : **שטרי חוב המוקדמין.** ליכתב קודם המלוה : **פוסלין.** דקא בעי למיטרף לקוחות מזמן הכתוב שלא כדין וקנסינן היתרא לאו איסורא ופסול אפי' מזמן שני כדאמרינן בחיזהו כשר : **והמאוחרין.** שכאן עדים ואמרו אנו יודעים במלוה זו שקדמה לזמן הכתוב כאן : **כשרין.** דמעלותא היא דקא מחיל ליה לשיעבודא עד השתא אלמא לא בעינן דרישה וחקירה דא"כ היכי מתרלינן למילתא דשטרא נימא זיופא הוא ולא רצו עדים החתומים בו את המלוה הזאת ולא משום הכי סבור אחריני מהוי בפה מלוה על פה ולא יטרוף לקוחות דמלוה על פה לא מרפא ממשעבדי דלית לה קלא : **פש·** דמקשה לי לוחביה ממתניתין לא קשיא לי, דעדיפא מינה קאמרינן מתניתא דאוקמינא מינה העדיפה והחזיקה כח בדבר יותר מלוחה משנה דאמעינן רבותא דאפילו שמיטה דלא לאו דווקא קאמרי בו ביום לא הוו מרעי למילתייהו לכתוב שטר המלוה הנעשית קודם לכן באותו זמן : **דלא שכיחי אינשי דמזופי.** משום דמחיילתין מן השמיטה שלא תשמט מעותיהם דליכא למימר אחרוהו וכתבוהו דלא מרעי לשטרייהו שהכל מרגנין אחריו לומר מזויף הוא שאין דרך להלוות בזמן שמיטה : **אפ"ה כיון דשביעית.** היינו משמטת אלא בסופה דכתיב "מקץ" תלינן באיחרוהו ומכשרינן : **מכל מקום.** מתני' קשיין אהדדי : **אמר רבי חנינא וכו'.** **ומתניתין**=דאוריתא קמי תקנתא, **ובריתא**=דרבנן בתר תקנתא :

רבינו חננאל

פ"ד אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה כו', ואקשינן וכי בעינן דרישה וחקירה בדיני ממונות והתניא שפר שוטנו באחד בניסן בשמיטה פי' וכתב בו פרוזבול ובאו עדים ואמרו והלא אלו העדים שבשטר זה היו עמנו באחד בניסן בשמיטה במקום פלוני השטר כשר והעדים כשרים חיישינן שמא אירחוהו וכתבוהו ואי ס"ד בעינן דרישה וחקירה היכי אמרינן שמא הנח בטלתה הקירות דאיזה יום איזו שעה ומתמהינן עלה ולמעמיך תקשי לך מתניתין דקתני שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרים כשרים ופרקי' הא לא קשיא הא עדיפא מינה לאקשויי דאיכא למימר שטר זה לא יתכן להיות מאוחר דלא שבק אינש שני דהיתירא וכתב שנת שמיטה דמרע ליה לשטרית קס"ל כיון דשביעית סופה משמטת סיקרי [דלא בעיני] כדי

[פי' תוס' קידושין כ· ד"ה ס"ג מקדשי וכו' ותוס' בכורות לא. ד"ה מיכא דאמרי]

*אחרי הגיגרים הבאי מביאה בתוך הסוגיים הבא מעלה ראולה ליה הבאה סתירה [מתנות מבריתא בגמרא ל"ב] דלקמן מאוחר

נוסח/מגנה

◇ 3 תירוצים

ליטב סתירה בין מתנתנו והברייתא בדרישה וחקירה בדיני ממונות

גליון השרים

מתני' אחד דיני ממונות. פיין זמנים דף לב ע"ב תוס' ד"ה לו :

אשר אשר דשרע לי בתחלה אי באמצעיתה לפיכך כתב שנת שמיטה ושטר מאוחר הוא וכשר · פ"ם הקשיא עומדת ושני ר' חנינא לעולם אפילו דיני ממונות בדרישה וחקירה ומה טעם אמרו [דלא בעיני]

כאן בדין מרומה. לא שיודעים בו שהוא מרומה דא"כ אין לדון כלל כדדרשינן בפרק שבועות העדות (שבועות לג:) מדבר שקר תרתי: **קול** ריחים בבורני. פ"ה שעתה נזירת המלכות היה שגזרו שלא למול והיו ירחים להוליך קול וקבעו סימן זה, וכן משמע בירושלמי דכתובות (פ"א) גבי הגזירה שגזרו ביהודה דקאמר מה סימן היה קול מגרוף בבורני=משמה שם אבן בבור חיל=שבוע הבן, פירוש קול מגרוס רחיים של גרוסות, והא דכתיב בירמיה (כ"ה) והאבדתי מהם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול רחיים ואור נר" אינה נר בבור חיל. אור הנר בבור חיל. מכאן נהגו להליך כל במלה; ומה שנהגו לפרוס המפה על הפתח משום דאמר ברים המוכר פירות (ב"ב דף נג:) מנהג גדול היה בירושלים כל זמן שהמפה פרוסה על הפתח אורחין מכנסין: **דיבי** אמר להו. פ"ה כשקיבלו עדותן של עדים ואם תאמר מ"ב במאי חסמינן להו הא כיון שהגיד, שוב אינו חוזר ומגיד וכ"ת שיחזרו בהן תוך כדי דיבור כפ"ה הא "מי יימר כדאמריתו" שפי' מתוך כדי דיבור וכ"ת דלא תסיב הפסק לימא אחר כדי דיבור אמרי' להו ואף על גב דאין פתיחה זו מועלת ויש לומר דה"מ לשטויי הכי אלא דשפיר משכי ועי"ל דעד שלא נחקרה עדותן בב"ד יטולין לומר מבודין אנו כדתניא בתוספתא וניהו בקונטרס פירש דפתיחה זו=לאחר שדרשוה וחקרוה ואין לישא וליתן וכפי' משמע בפ' הו בודקין (לקמן ד' מ.) דקתני אם נמצאו דבריהם מכוונים פותחין:

מה

חנניא בן תרדיון לסיכני, אחר ר' יוסי לציפורי, אחר ר' יהודה בן בתירה לנציבין אחר*, ור' יהושע לגולה, אחר רבי לבית *שערים, אחר חכמים ללשכת הגזית:

דיני ממונות פותחין בו: היכי אמרינן? אמר רב יהודה הכי אמרינן להו "מי יימר כדקאמריתו" א"ל עולא והא חסמינן להו: ולא חסמינן מי לא תניא רבי שמעון בן אליעזר אומר *מסיעין את העדים ממקום למקום כדי שתיטרף דעתן ויחזרו בהן מי דמי-דתם ממילא קא מידחו הכא קא דחינן להו בידים: אלא אמר עולא הכי אמרינן: יש לך עדים להזימם, א"ל רבה וכי פותחין בזכותו של זה שהיא חובתו של זה: ומי הויא חובתו והתנן *אין עדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין הכי אמינא אילו שתיק האי עד דמיגמר דיניה ומייתי עדים ומזים להו, הויא ליה חובתו של זה: אלא אמר רבה אמרינן ליה יש לך עדים להכחישו רב כהנא אמר מדבריכם נודכה פלוני אביי ורבא דאמרי תרוייהו אמרי ליה אי לא קטלת לא תדחל רב אשי אמר כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו תניא כוותיה דאביי ורבא רבי אומר אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית וגו'**

מיכן

*טעו לא ישלמו: כל שכן שתגעול דלת בפני לוין רבא אמר מתניתין דהכא בדיני *קנסות ואיכא בהודאות והלואות רב פפא אמר אידי ואידי בהודאה והלואה כאן בדין מרומה כאן בדין שאינו מרומה כדריש לקיש, דריש לקיש רמי: כתיב °בצדק תשפוט עמיתך וכתיב °צדק צדק תרדף" הא כיצד כאן בדין מרומה כאן בדין שאין מרומה רב אשי אמר מתניתין כדרשנין, קראי אחד לדין ואי לפשרה כדתניא

"צדק צדק תרדף" אחד לדין ואחד לפשרה כיצד *שתי ספינות עוברות בנהר ופגעו זה בזה: אם עוברות שתיהן, שתיהן טובעות, בזה אחר זה שתיהן עוברות, וכן שני גמלים שהיו עולים במעלות בית חורון ופגעו זה בזה: אם עלו שניהן, שניהן נופלין, בזה אחר זה שניהן עולין, הא כיצד: טעונה-ושאינה טעונה, תידחה שאינה טעונה מפני טעונה, קרובה-ושאינה קרובה, תידחה קרובה מפני שאינה קרובה, היו שתיהן קרובות, שתיהן רחוקות, הטל פשרה ביניהן ומעלות שכר זו לזו ת"ר "צדק צדק תרדף" הלך אחר ב"ד יפה: אחר רבי אליעזר ללוד, אחר רבן יוחנן בן זכאי לברור חיל תנא קול ריחים בבורני שבוע הבן אור הנר בברור חיל משתה שם משתה שם ת"ר "צדק צדק תרדף" הלך אחר חכמים לישיבה: אחר ר' אליעזר ללוד, אחר רבן יוחנן בן זכאי לברור חיל, אחר רבי יהושע לפקיעין, אחר רבן גמליאל ליבנא, אחר רבי עקיבא לבני ברק, אחר רבי מתיא לרומי, אחר רבי חנניא בן תרדיון לסיכני, אחר ר' יוסי לציפורי, אחר ר' יהודה בן בתירה לנציבין אחר*, ור' יהושע לגולה, אחר רבי לבית *שערים, אחר חכמים ללשכת הגזית:

דיני ממונות פותחין בו: היכי אמרינן? אמר רב יהודה הכי אמרינן להו "מי יימר כדקאמריתו" א"ל עולא והא חסמינן להו: ולא חסמינן מי לא תניא רבי שמעון בן אליעזר אומר *מסיעין את העדים ממקום למקום כדי שתיטרף דעתן ויחזרו בהן מי דמי-דתם ממילא קא מידחו הכא קא דחינן להו בידים: אלא אמר עולא הכי אמרינן: יש לך עדים להזימם, א"ל רבה וכי פותחין בזכותו של זה שהיא חובתו של זה: ומי הויא חובתו והתנן *אין עדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין הכי אמינא אילו שתיק האי עד דמיגמר דיניה ומייתי עדים ומזים להו, הויא ליה חובתו של זה: אלא אמר רבה אמרינן ליה יש לך עדים להכחישו רב כהנא אמר מדבריכם נודכה פלוני אביי ורבא דאמרי תרוייהו אמרי ליה אי לא קטלת לא תדחל רב אשי אמר כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו תניא כוותיה דאביי ורבא רבי אומר אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית וגו'

מיכן

תורה אור

בהודאות והלוואות (א) למיחם לנעילת דלת: בהודאות והלוואות בדיני ממון וזה בא לידון בעדי הודאה שהודה לו בפניהם או בעדי הלוואה שהלוהו בפניהם דאיכא למיחם לנעילת דלת: **מרומה.** שבית דין מכירין בתובע זה שהוא רמאי או מביאים טענת רמאי בדבריו: **בצדק** תרדף. ולא כתיב בצדק לדק להזהיר ב"ד לדקדק בו כל כך לדרוש ולחקור: **מפנייתא.** שפיר איתרע בחד מהני שיעוי לי כרבי חגיגא לי כרבא לי כרב פפא: **אכל קרלי.** דרמי להו ריש לקיש לא קשו, לדלק לדק, לא לדרשה ולחקירה, אתי אלא לדק דין שלך, ולדק פשרה שלך לפי ראות עיניך ולא תרדוף אם האחד יותר מחבירו: **שמיטן מוכעות.** שהדחוק זו אם זו: **ואם כזו אמר זו.** משתלך אחת אל היכסה עד שתעבור חבירתה ואח"כ תעבור היא: **מעלות בית חורון.** מקום לר ואין דרך לנעות ימין ושמאל ולריך הא' לנעות לאחוריו עד שמועא מקום לנעות: **אם עולות שמיטן.** כגון זה עולה מצד זה וזה עולה מצד זה ופוגעות בראש חודו של הר והבקעה עמוקה מימין ומשמאל: **קרובה.** לעיולה: **ומעלות שכר.** לאחת ותידחה: **קול ריחים.** שנשמעין: **בבורני.** מקום: **שבוע הבן שבוע הבן.** סימן הוא שיש שם ברית מילה כמכריע ואומר שבוע הבן כלן, והריחים סימן לשחיקת סממנין למכת החיטה ושעת גזירת המלכות היה שגזרו שלא למול והיו ירחים להוליך קול וקבעו סימן זה: **אור הנר בבור חיל.** ביום-לו-לות נרות הרבה בלילה סימן הוא כמו שטועה מתחה שם משתה שם; ברית מילה קרי שבוע הבן על שם שהוא לסוף שבוע: **אמר מכמיס ליבינה.** בית הוועד ששם בית דין קבוע כגון אחר ר' אליעזר בלוד וכן כולם כל אחד למקומו: **לגולה.** לפומבדיתא כדתנן בר"ה (דף כג:) עד שרואה כל הגולה לפניו כמדורת אש ואמרינן (שם דף כג:) מאי גולה אמר אביי פומבדיתא שעיקר ישיבה בכל שם היתה: **אחר מכמיס.** סנהדרי גדולה: **דיבי אמרי.** בפתיחת זכות כשקיבלו עדותן של עדים ודרשוה וחקרוה ובאין לישא וליתן היכי אמרי להו לעדים: **מי יימר כדקאמריתו.** שמא בעלה בתתם, וזו היא פתיחת הלכה לזה: **ומא קא מסמינן לו.** תוממין אנו את פיהם כשאנו מכחישין אותן ויחזרו בהן בתוך כדי דיבור: **ופרכינן וליחסמו.** מאי חיקשי ליחסמו ולהדרי בהו: **מי לא פניא מסיפין.** היו בית דין את העדים קודם קבלת עדות ממקום למקום ומחדר לחדר כשבאין להעיד אומרים להם לא נקבל כאן אלא כאן וכן משם למקום אחר: **אמן דמיגן לו.** וכתיב (דברים יט) ובערת הרע: **שפכא מוכחו של זה.** לחזר אחר עדי הזמה כדי שיהרגו הרשעים: ופרכינן מי הויא חובתן אי הוו מיתזמי השתא קודם גמר דין והא תנן וכו': **כבי קפמיגא.** היכי מזהרינן להאי לחזר אחר עדי הזמה, והא חובתן של אלו היא דדילמא שתיק האי עד דמיגמר דין והדר מייתי להו: **לסכמישן.** כגון אלו לאיזו אותו הרוג אחר כך מי וקיים דהויא עדות בטילה דהוא והן פטורין דאין זוממין אלא בעמנו הייתם כדילוף במסכת מכות (דף ה'): **רב כסנא אמר.** כך פותחין בזכות לאחר קבלת עדות אומר מתוך דבריכם מחדלה פלוני סופו לאחת מכיה דין זכאי לפי דאות מיניה, ואחר כך טשאין ונותנין: **אם לא שטיה פנקי.** תחילת התנאי לזכות:

מיכן

[לעיל ג. וש"ש פרש"י] [עי' תוס' לעיל ג. ד"ה שלא תגעול וכו']

[תוספתא דכ"ק פ"ב]

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה רבא אמר וכו'. והלוואות איכא למיחם לנעילת דלת הפ"ד:

[כתובות קג:]

[סוטה מ:] לקמן מ: [תוספתא פ"ט] [אומת הא בלי אומת – אלינו לקיים ובידות עי' ר"מ ריב מקליך ובאמר בזמנים לא נבל לחיים את הדינין]

הגהות הגר"א (א) גמ' אחר מתניתן דן אחי ר"יטוסט.כ"ל:

[תוספתא ד"ה נגעו]

נושא/מגנה

דברות תנאים על הפסוק "בצדק תרדוף" תת נושא/מגנה

ב' מקרים שבהם רואים בזכות לדון ולדון לטובה

מגנה

סיתנים לטמחות שונות (שנבחר להעתיק בהמשך בטוחת הקבלה)

[ל"ל רבי חנניא בן אחי ר' יהושע לגולה כך הגירסא שבכוונה בילקוט פרשת קדושים רמז תרי"ל ויש כזה כדי ליתן פסק דמצינו שהיה בגולה עי' ברכות סג: ובכל אחר לתקן הגירסא שלפנינו אחר ר' יהושע לגולה קשה טובא דהא לעיל בסמוך קאמר אחר ר' יהושע לפקיעין]

נושא/מגנה

סיבה לדרות (ריבי פומבדיתא לבבות)

רבינו חננאל

כדי שלא תגעול דלת בפני לוין רבינא אמר דיני ממונות דתנינן הכא דיני קנסות הן ולעולם בשו דרישה וחקירה והני מתניתי דתני מאוחרין [כשרין] בהודאות והלוואות • רב פפא [אמר] כולהו בהודאות והלוואות ומתניתין דהכא בדין מרומה לפיכך צריך דרישה וחקירה כדכתיב צדק צדק תרדוף רב אשי אמר מתניתין כדשנין קראי אחד לדין בצדק תשפוט עמיתך והאי דכתיב צדק צדק תרדוף לפשרה: כדתניא שתי ספינות עוברות בנהר ופגעו זו בזו כגון זו וכגון זו וכן גמלים במעלות בית חורון אם עוברות שתיהן [שתיהן] נטבעות וכן גמלים פטוטה רשאינה טעונה מפני טעונה • וכן קרובה ורחוקה • אבל אם שתיהן טעונות שתיהן קרובות או שתיהן רחוקות מטלין פשרה ביניהן ומעלות שכר זו לזו: ת"ר צדק צדק תרדוף הלך אחר ב"ד יפה אחר ריב"ז לברור חיל • תנא אור נר בברור חיל משתה שם • קול רחיים של גרסין בבורני שבוע הבן שם • מי• בימי הגזרה היה להן סימן וכל מי שהיה רואה נרות דולקים באמצעותה חצר מעורת הכנסת כלה • ונקל רחיים מילה שם בחצר והכל נכנסין • והלך אחר ר' אליעזר ללוד: ת"ר צדק צדק תרדוף הלך אחר ב"ד יפה אחר חכמים לישיבה אחר ר' יהושע לפקיעין אחר ר' עקיבא לבני ברק אחר רבן גמליאל ליבנה אחר ר' מתיא בן חרש לרומי ור' חנניה בן תרדיון לסיכני ור' יוסי לציפורי וחנניה בן אחי ר' יהושע לגולה אחר ר' לבית שערים אחר חכמים ללשכת הגזית • דיני נפשות פותחין לזכות ואין פותחין לחובה • היכי פתחינן לזכות ושקלי ומרו ומשרשה היא • ואמרי אביי ורבא דאמרי תרוייהו אמרינן ליה אי לא קטלת לא תדחל דלא מיקפלת תניא נמי הכי ר' אומר אומר אני אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית מומאה תחת אישך הנקי

מיכן